

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/234/2016
Identifikačné číslo spisu:	7709205831
Dátum vydania rozhodnutia:	26.07.2017
Meno a priezvisko:	Mgr. Dušan Čimo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:7709205831.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu O.V., trvale bytom v R., zastúpeného JUDr. Alenou Zadákovou, advokátkou v Košiciach, Kováčska 32, proti žalovanému Podielníckemu družstvu SKARABEUS-AGRO Veľké Raškovce, so sídlom vo Veľkých Raškovciach, zastúpenému JUDr. Danielom Adamčíkom, advokátom vo Veľkých Kapušanoch, Janka Kráľa 3, o 1 873,23 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 20C/96/2009, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 30. marca 2016 sp. zn. 1Co/988/2014, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 30. marca 2016 sp. zn. 1Co/988/2014 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) zhora označeným rozsudkom potvrdil rozsudok Okresného súdu Michalovce (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“ a spolu s odvolacím súdom tiež „nižšie súdy“) z 2. októbra 2014 č. k. 20C/96/2009-289 v zamietavom výroku ohľadne nároku žalobcu 1/ (keď súd prvej inštancie preskúmaným rozsudkom I. zamietol žalobu žalobcu, v tom čase ešte vystupujúceho v procesnom postavení žalobcu 1/, II. žalobu skoršieho žalobcu 2/ R. R. vylúčil na samostatné konanie a III. vyslovil, že o trovách konania medzi žalobcom 1/ a žalovaným bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej). Potvrdzujúce rozhodnutie odôvodnil vecnou správnosťou preskúmaného rozsudku prvoinštančného súdu, ako aj konštatovaním správnosti jeho dôvodov (odkaz na § 219 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej len „O. s. p.“) a napokon tiež zaujatím stanoviska k odvolacím námietkam žalobcu.

2. Proti takémuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca. Navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) zrušil rozsudky oboch nižších súdov a vec vrátil na ďalšie konanie súdu prvej inštancie. Dovolanie odôvodnil všetkými dovolacími dôvodmi uvedenými v § 241 ods. 2 písm. a/, b/ aj c/ O. s. p. Namietal, že mu postupom súdu bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.), keď nižšie súdy svoje rozhodnutia

dostatočne neodôvodnili a vec nebola posúdená správne ani po právnej stránke, ak najmä nebolo zaujaté adresné stanovisko k tej námietke žalobcu, podľa ktorej náhradné pozemky mu boli vydané v menšej než ním pôvodne vlastnenej výmere a absentuje i zrozumiteľné vysvetlenie, prečo konkrétne v tomto spore malo byť vylúčené usporiadanie vzťahov podľa všeobecnej úpravy občianskeho práva (Občianskeho zákonníka).

3. Žalované navrhlo dovolanie zamietnuť (?), majúc za to, že dovolanie nie je procesne prípustné, keď odvolací súd v oboch svojich rozhodnutiach v tejto veci (vo vyššie označenom rozsudku aj v jemu predchádzajúcom tzv. zrušujúcom uznesení zo 17. septembra 2013 sp. zn. ICo/158/2012), rovnako ako súd prvej inštancie v jeho druhom rozsudku objektívne uspokojivo vysvetlili, prečo žalobca so žalobou nemohol uspieť.

4. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok (zákon č. 160/2015 Z. z., ďalej tiež len „C. s. p.“). Najvyšší súd, prístupujúci k rozhodovaniu v tejto veci po 30. júni 2016, postupoval na základe úpravy prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 C. s. p. (podľa ktorého, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti) už podľa tohto zákona. Keďže však dovolanie tu bolo podané ešte pred 1. júlom 2016, podmienky jeho prípustnosti bolo nutné posúdiť podľa právneho stavu existujúceho v čase podania dovolania, teda podľa príslušných ustanovení O. s. p. Nevyhnutnosť takéhoto postupu vyplýva zo základných princípov C. s. p. a to princípu spravodlivej ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní strán dovolacieho konania, ktoré začalo, avšak neskončilo za účinnosti skoršej úpravy procesného práva (Čl. 2 ods. 1 aj 2 C. s. p.), ako aj princípu ústavne konformného i eurokonformného výkladu noriem vnútroštátneho práva (Čl. 3 ods. 1 C. s. p.).

5. Najvyšší súd ako súd, ktorého funkčná príslušnosť na prejednanie dovolania a rozhodnutie o ňom ostala zachovaná aj po nadobudnutí účinnosti nových kódexov civilného procesného práva (v tejto súv. por. tiež § 10a ods. 1 O. s. p., § 35 C. s. p. aj nedostatok osobitnej úpravy v Civilnom mimosporovom poriadku, teda v zákone č. 161/2015 Z. z.), po zistení, že dovolanie bolo podané včas k tomu oprávneným subjektom, zastúpeným advokátkou v súlade s ustanovením § 429 ods. 1 C. s. p. (do 30. júna 2016 vrátane § 241 ods. 1 veta druhá O. s. p.), skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním. Dospel pritom k záveru, že dovolanie je prípustné a súčasne dôvodné (nech aj primárne z iného, než dovolaním uvádzaného dôvodu).

6. Dovolaním šlo podľa rozhodnej úpravy napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 O. s. p.). O. s. p. upravoval prípustnosť dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu v ustanoveniach §§ 237 a 238.

7. V zmysle ustanovenia § 238 O. s. p. platilo, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O. s. p.), rozsudok, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O. s. p.), alebo rozsudok potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 (§ 238 ods. 3 O. s. p.).

8. V danej veci rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 1 až 3 O. s. p. Nejde totiž o zmeňujúci, ale o potvrdzujúci rozsudok; rozhodnutiu odvolacieho súdu v tejto veci nepredchádzalo žiadne rozhodnutie dovolacieho súdu (takže ani nebolo možným odchýlenie sa od názoru, ktorý tu nebol); nejde tu ani o rozsudok, vo výroku ktorého by odvolací súd vyslovil, že je dovolanie proti nemu prípustné a napokon sa nejedná ani o rozsudok, ktorým by bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, vyslovujúci vo výroku neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4. Dovolanie preto podľa týchto zákonných ustanovení prípustné nie je.

9. V súlade s ustanovením § 242 ods. 1 O. s. p., ukladajúcim dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 ods. 1 O. s. p. (či už to účastník namietal alebo nie), neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O. s. p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 ods. 1 O. s. p. Toto zákonné ustanovenie pripúšťalo dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku aj uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou z procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdov, spôsobilosti účastníka, zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníkovi konať pred súdom a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom).

10. Vady konania podľa ustanovenia § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O. s. p. žalobca nenamietal a ich existenciu po preskúmaní veci nezistil ani dovolací súd.

11. Žalobca v dovolaní tvrdil, že mu postupom odvolacieho súdu bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.).

12. Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu procesných práv zaručovaných mu v rámci O. s. p., resp. iným predpisom procesného práva (napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom, vykonávať svoje práva a povinnosti prostredníctvom zvoleného zástupcu, právo na presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia, právo na doručenie odvolania, právo vyjadriť sa k podanému odvolaniu, právo na doručenie vyjadrenia k odvolaniu a pod.).

13. Zo spisu vyplýva, že žalované reagovalo na odvolanie žalobcu proti rozsudku súdu prvej inštancie podaním z 8. decembra 2014 (č. l. 312 a 313 spisu), toto ale žalobcovi pred rozhodnutím o odvolaní doručené nebolo (resp. pre záver o opaku spis neobsahuje žiaden podklad - tu por. i č. l. 314-320 spisu).

14. K tomuto zisteniu dovolací súd poznamenáva, že Európsky súd pre ľudské práva (ďalej tiež len „ESLP“) vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel ESLP k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia. V rozsudku sa doslovne uvádza, že „požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o všetkých dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na prvostupňové konanie, a to napriek skutočnosti, že odvolanie nemusí vyvolať žiadnu novú argumentáciu“. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (uverejneného v prílohe oznámenia Federálneho ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 209/1992 Zb.).

15. Vychádzajúc z uvedeného bolo v preskúmvanej veci potrebné zohľadniť, že vyjadrenie žalovaného k odvolaniu žalobcu bolo formulované ako právna a skutková argumentácia (nech aj preberajúca argumenty zo skorších podaní tejto sporovej strany) a žalobcovi mala byť preto daná možnosť oboznámiť sa s týmto podaním. Na uvedenom je nutné trvať tým skôr, ak z napadnutého rozsudku odvolacieho súdu vyplýva, že dovolací súd pri svojom rozhodovaní vychádzal aj z obsahu takéhoto podania, avšak bez toho, aby rovnakú možnosť poskytol aj v konečnom dôsledku neúspešnému žalobcovi. Keďže porušenie práva na spravodlivé konanie vyššie uvedeným spôsobom nerespektujúcim princíp rovnosti zbraní bolo dôsledkom nesprávneho postupu súdu v odvolacom konaní, žalobcovi bola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. V dovolaní sa teda

opodstatnene namieta (hoci z iného dôvodu), že konanie pred odvolacím súdom trpí vadou uvedenou v tomto zákonom ustanovení.

16. Dovolaciemu súdu preto neostalo iné, než rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 C. s. p. v spojení s § 450 C. s. p.). Zrušenie rozsudku súdu prvej inštancie tu do úvahy neprichádzalo, pretože procesné právo platné v čase rozhodovania o dovolaní takéto rozhodnutie podmieňovalo nemožnosťou dosiahnutia nápravy iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu (§ 449 ods. 2 C. s. p.) a o taký prípad tu pre výskyt vyššie priblíženej zmätočnostnej vady výlučne v konaní na odvolacom súde nešlo.

17. Pre úplnosť (a k dovolacím námietkam žalobcu) sa žiada uviesť, že dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu naozaj neobsahuje špecifickú (dostatočne konkrétnu) odpoveď na argument o nezhode výmer pôvodne vlastnených a žalobcovi vydaných náhradných pozemkov (čo naopak podľa dovolacieho súdu neplatí u tvrdeného nevysvetlenia, prečo postupy podľa zákona č. 229/1991 Zb. a zákona SNR č. 330/1991 Zb. vylučujú uplatňovanie nárokov podľa Občianskeho zákonníka), tento nedostatok mal však vo vzťahu k vyššie spomínanému opomenutiu na úkor procesných práv žalobcu povahu takého nedostatku, ktorým sa nebolo potrebné bližšie zaoberať, keďže odvolací súd bude mať v dôsledku nutnosti zrušenia jeho rozsudku z iného dôvodu možnosť (a i povinnosť) napraviť tiež takýto nedostatok.

18. V novom rozhodnutí bude rozhodnuté znova o trovách pôvodného konania aj dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

19. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.